

082. Dertiende Groot Nederlands Dictee van het Davidsfonds

Finale voor de junioren: Dieren

“Sinds ik de mensen ken, houd ik alleen nog maar van de dieren”. Dat was een conclusie van de controversiële Duitse denker Friedrich Nietzsche. De appreciatie van die uitspraak varieert waarschijnlijk van chagrijnig over cynisch tot choquant. Doordat de wijsgeer in zijn laatste decennium een totaal mentaal debacle doormaakte, zijn we misschien geneigd zijn uitspraak als nietszeggend of irrelevant af te doen. Maar wie even stilstaat bij wat de homo sapiens zoal uitricht, ontwaart in een zoo misschien meer menselijkheid dan in het zootje dat wij van onze wereld maken.

Wij hebben een ambigue relatie met de dieren. ‘Poezelig’, ‘poeslief’, ‘kattig’ en ‘katterig’ verwijzen naar dezelfde diersoort, waaraan dus blijkbaar heel wat connotaties worden gelinkt. En die zijn soms sterk cultuurgebonden. Bij nomadenstammen in de Sahara is een bruid gecharmeerd door extatische en hymnische lofprijzingen dat haar geraffineerde schoonheid die van een jonge mehari overstijgt. Maar wie in onze contreien bij zijn verloofde in het gevlij wil komen door haar te vergelijken met zo’n rijzige dromedaris, loopt het risico op geïrriteerd hoongelach of, als hij bij zijn poëtische ontboezeming persisteert, een relationeel fiasco.

Wij percipiëren dieren als dragers van menselijke eigenschappen, waarvan bij nader inzien weinig overeind blijft. Al in Bijbelse tijden en voor de antieken gold de leeuw als symbool van moed. Maar de koning der dieren laat de jacht over aan een harem leeuwinnen, slaapt vooral en vult de rest van zijn dagen met copuleren. Niet echt heroïsch bestede tijd dus. En hoewel hyena’s erg sociale dieren zijn, mogen zij zich zelden in een enigszins positief epitheton verheugen.

De Nederlandse essayist Rudy Kousbroek geldt als bedenker van de term ‘aaibaarheidsfactor’. Die zou onder meer bepalen of we een diersoort onze bescherming gunnen, zodat fondsenwerving voor flamingo’s of kolibries en hun leefgebied beter vlot dan voor rinocerossen, wrattenzwijnen of andere toch wel imposante savannebewoners. Karaktereigenschappen zijn daarbij nauwelijks doorslaggevend. Reuzenpanda’s vertonen een weinig opwindend gedrag, maar ogen als pluchen beren en zijn door hun zwart-wittekening geknipt voor verwerking tot een goedogend logootje. De skunk is dat objectief gezien ook, maar zijn fanclub is duidelijk beperkter.

Van oudsher werd geloofd aan het bestaan van wonderlijke dieren, die alleen uit totaal bijengefantaseerde of ten minste halfmythische reisverhalen bekend waren. Zo was er sprake van draken en harpijen en van wezens die dierlijke met menselijke vormen combineerden, zoals faunen of sfinxen. En ook onze tijd kent een wonderlijke fauna in allerlei onvermoede biotopen en constellaties. Wie kent niet de kroegtijger, het stresskonijn, de geldwolf, de sloddervos, de pitspoes of de bureaughengst? Gewoon een beestenboel!

Veilig op straat

Gejeremieer over onveiligheid en steeds toenemende delinquentie is van alle tijden. Wie zich nu ’s nachts niet buiten waagt uit schrik voor allerlei gajes, rapaille of geteisem, had zich zeker niet beter gevoeld in het oude Rome, waar rabauwen iemand zonder scrupules een stiletto in de rug plantten, en niemand na valavond buitenkwam zonder dat gewapende flambouwdragers hem of haar

begeleiden. Een tochtje door Romeinse straten hoefde niet altijd letaaf af te lopen. Ook andere ervaringen konden funest zijn voor de fiducia in de geneugten van het stadsleven. Nogal wat auteurs beschrijven hoe nachtspiegels gewoon door het raam werden leeggekieperd, wat de getroffen en waarschijnlijk inspireerde tot flamboyante discussies met de eigenaars van de kwestieuze recipiënten. Het Latijn dat daarbij gebezigd werd, verdiende de kwalificatie ciceroniaans waarschijnlijk niet. Het is weinig plausibel dat dergelijke pittoreske taferelen zich nu nog in onze verlichte en keurig geplaveide straten zouden afspelen. Want wie spreekt er nu nog vlot Latijn?

Bijkomende proef (voor het scheiden van eventueel ex aequo geklasseerde deelnemers.)

In de oorspronkelijke opgave waren 5 gecursiveerde woorden verkeerd gespeld.

1. Als mensen van dezelfde buitenlandse origine in dezelfde omgeving gaan wonen, wordt dat gettovorming genoemd, maar dat woord valt eerder bij sociaal zwakkere allochtone groepen in een achterstandsbuurt dan bij rijke buitenlanders in een villawijk.
2. Een auto wordt niet alleen vanuit zuiver rationele overwegingen gekocht, dat bewijst het grote aantal SUV's die nooit het asfalt verlaten. Zij suggereren avontuur en vrijheid en hun robuuste uiterlijk doet de gebruikers geloven dat ze een veilige wagen hebben.
3. Wij krijgen problemen met het onderhoud van het programma, want dat is indertijd geschreven in Cobol, een oudere computertaal voor administratieve toepassingen. Maar aan het omzetten van de bestanden naar een modernere programmeertaal hangt een astronomisch prijskaartje.
4. Als je lang van tevoren een reist boekt, is een annuleringsverzekering zeker geen slecht idee, want het zou jammer zijn dat het geld dat je op zak steekt door een vroege reservering opgaat aan kosten wegens onvoorziene omstandigheden die je reis onmogelijk maken.
5. Er zijn grote verschillen tussen het Amerikaanse en het Europese rechtssysteem, wat zich bijvoorbeeld uit in de opvattingen over wat octrooieerbaar is en wat niet, en dat leidt soms tot zware geschillen over licenties of royalty's.